

Ключевые слова: естрадна культура, Україна, народні інструменти, глобалізація, транскulturація, Евровидение.

FOLK INSTRUMENTS IN MODERN POP CULTURE OF UKRAINE

Denkovych Vasyl – graduate student of Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv

The article examines the strategies for the development of modern pop culture in Ukraine. One of the ways to create an original and competitive cultural product is to turn to folk instruments, which helps to expand the audience. Despite the dominance of globalization trends in modern pop culture, the need to preserve cultural identity is becoming actual. This attitude of the postmodern time is realized in the principle of transculturation, as a way of interaction between ethnic cultures. External factors for promoting a cultural product in the field of show business are image technologies and advertising campaigns carried out in the web space. Among the internal factors contributing to the popularization of pop culture, the use of folk instruments should be highlighted. On the example of performances of Ukrainian pop singers and collectives at the Eurovision Song Contest, the effectiveness and expediency of turning to folk instruments is illustrated.

Key words: pop culture, Ukraine, folk instruments, globalization, transculturation, Eurovision.

UDC 791.12:7.01

FOLK INSTRUMENTS IN MODERN POP CULTURE OF UKRAINE

Denkovych Vasyl – graduate student of Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv

The aim of the study is to analyse the strategies of development of modern pop culture of Ukraine. It is hypothesized that one of the ways to create an original and competitive cultural product is to turn to folk instruments that help expand the audience.

Research methodology involves the application of an analytical approach that will identify the main strategies for the development of pop music culture. The comparative method is used to highlight the specifics of the interaction between globalization and the relevance of transculturation. The method of comparison is used to emphasize the effectiveness of the use of folk instruments in the pop culture of Ukraine.

Results. The study found that despite the dominance of globalization trends in modern pop culture, there is a need to preserve cultural identity. This guideline of postmodern times is realized in the principle of transculturation as a way of interaction of ethnic cultures. External factors in the promotion of a cultural product in the field of show business are image technologies and advertising campaigns carried out in the web space. But among the internal factors that contribute to the popularization of pop culture is the use of folk instruments. This tendency not only corresponds to the principles of the Ukrainian mentality, but also has proved its effectiveness. On the example of performances of Ukrainian pop singers and groups at the Eurovision Song Contest, the effectiveness and expediency of turning to folk instruments is illustrated. Their use not only has an artistic potential, but also appropriate given the technical capabilities of folk instruments.

Novelty. For the first time it was outlined that the use of folk instruments in the pop music culture of Ukraine is an important factor that not only promotes transcultural, but also serves as a basis for creating a competitive ethnically colored cultural product.

The practical significance. The results will become the best for the development of the popular culture.

Key words: pop culture; Ukraine; folk instruments; globalization; transculturation; Eurovision.

Надійшла до редакції 10.12.2020 р.

УДК 78.01:781.7

ЕСТРАДНЕ ВОКАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО В ДИСКУРСІ УНІВЕРСАЛЬНИХ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ

Романуцький Віктор – кандидат культурології, доцент кафедри оперної підготовки та музичної режисури, Національна музична академія ім. П.І. Чайковського, м. Київ

<http://orcid.org/0000-0002-6172-9255>

Каблова Тетяна – кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри музично-теоретичних дисциплін,

Київська муніципальна академія естрадного та циркового мистецтва, м. Київ

<http://orcid.org/0000-0002-6664-5288>

<https://doi.org/10.35619/ucpm.vi37.451>

kablovatania@ukr.net

Запропоновано розгляд естрадно-вокального мистецтва як вираження цінностей культури певного часового простору через універсалізацію її образів. Розглянуто умови визначення масової культури в контексті

її існування як дзеркала епохи та виявлено підходи до розуміння співвідношення універсальних й ідіокультурних закономірностей, які проявляються в різних умовах спілкування міжкультурних комунікацій, що трактовано як підґрунтя для визначення цінностей в конкретному культурно-історичному періоді. З'ясовано, що естрадно-вокальна музика втілює основні тенденції культури та існує як інтеракціональна її складова, що забезпечує універсалізацію основних цінностей культури.

Ключові слова: універсалізація, естрадно-вокальне виконавство, цінності культури.

Постановка проблеми. ХХІ ст. характеризується інтересом до культурних цінностей в контексті їх універсального застосування для формування духовного потенціалу нації. В змістовних межах культурології все актуальнішими стають дослідження, пов'язані з аналізом різноманітних за складністю і наповненням форм комунікації представників різних культур, які поводяться та оцінюють один одного відповідно до сформованих у певному культурно-ментальному середовищі диспозицій, цінностей тощо, тобто їхня поведінка і спосіб мислення завжди культурно зумовлені. При цьому основним залишається збереження того самого духовного потенціалу, закладеного в індивідуалізованому полі культури. Якщо звернутися до духовності, то вочевидь стає ясною потреба у розгляді мистецьких парадигм, які є найбільш показовими для визначення настроїв соціуму. Яскравим прикладом відображення цінностей українського народу завжди була вокальна музика; саме вона трактується як архетип української ментальності. Розгляд української вокальної музики, як контекстуального носія культурних цінностей, становить основу актуальності даної статті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченню вокальної музики присвячено значну кількість робіт. Серед них слід розрізняти дослідження, присвячені вивченню академічного вокального спадку (В. Антонюк, Н. Каданцева, О. Маркова, Т. Рошина, В. Тетері) та естрадного вокалу (Т. Самая, Н. Говорухіна, Н. Рябова, М. Мозговий, І. Бобул, Т. Каболової та ін.). Окремо слід зазначити роботи О. Самойленко щодо психологічного навантаження у зразках вокального мистецтва. Також існує низка робіт, які вивчають хоровий спів України в його регіональному розвитку та становленні (Л. Кияновська, О. Бадалов, І. Бермес, Г. Карась). Але всі зазначені автори розглядають вокальне мистецтво з позицій музикознавчого підходу. І якщо академічний вокальний спадок трактується як потенційно навантажений ціннісними якостями духовної культури, то дослідження естрадного виконавства розглядаються, скоріше, в історичному контексті їх появи та історіографії дискурсу виконавства. Щодо питання вивчення ціннісно-ментальних орієнтацій культурних систем, зокрема української духовності, то можна назвати дослідження О. Олексюк, Л. Бондаренко, Т. Каменської, П. Герчанівської тощо. Зазначені дослідження аналізують ціннісно-культурні орієнтири в контексті їх соціальної міжкультурної комунікації та формують потужну теоретичну базу для їх визначення в теперішній умовах. Водночас, естрадна музика, як універсалізація культурних цінностей, не отримала достатнього вивчення. Це й дозволяє трактувати потребу у вивченні даного питання, як мету даної статті.

Виклад основного матеріалу. Сучасний стан інтеграції української культури до світової спільноти вже знаходить у стверджувальній стадії свого існування. Безумовно, що сьогодні визначення універсальних культурних дефініцій, а саме знання про відмінні і спільні характеристики різноманітних за характером культурно-цивілізаційних явищ та процесів, визначають сталий розвиток української культури, де важливою складовою є врахування унікальної національно-ментальної самобутності. Водночас важливим вбачається визначення стійких перспектив подальших її трансформацій у порівнянні та відповідності до загальних світових тенденцій. Культура, як відомо, зберігає єдність нації, держави і суспільства, визначає формування і реалізацію цінностей в усіх сферах людських відносин, виступаючи первинною щодо економіки, політики, права та моралі [1; 65]. Відтак, саме культура визначає соціально-політичний і економічний устрій будь-якого державного утворення. Тому різноманітні за характером та складністю культурні системи завжди були у центрі уваги дослідників. Для визначення ролі музичного мистецтва, зокрема вокально-естрадного виконавства в культурній системі України, слід надати визначення культурній системі, яке найбільш чітко сформульовано в наукових працях Т. Парсонс та Е. Шилз. Ученими надано ряд характеристик поняття культурної системи, але таким, що найбільш корелюється з мистецьким процесом, є таке: культурна система - це спеціальний (особливий) тип абстракцій, елементів, що відібраних з емпіричного життєвого досвіду покоління, які можуть існувати окремо як фізичні символи, передаватися від однієї емпіричної системи дій до іншої [7; 43]. Тобто, йдеться про розуміння культури як складної та самоорганізованої системи, поліваріантного явища, яке, у свою чергу, впливає на організацію всіх аспектів існування людини. На цьому тлі вибудовується система існування масової культури, яка сьогодні виробляє мистецький продукт різного рівня: від примітивного шлягеру до грандіозних постановок мюзиклів. Відомо, що масова культура, за призначенням, охоплює специфічні різновиди духовного виробництва, розрахованого на «середнього» споживача і спрямована на можливість широкого тиражування оригінального продукту, але сьогодні у втіленні естрадної музики,

масова культура виникає як спосіб відображення всіх побутових цінностей соціуму, та дійсно стала новим типом народної культури й засобом маніпуляції масовою свідомістю. Ціннісні ознаки суспільства стають суттю такої культури через точний вибір адресата-споживача (вікових, соціальних і національних груп) та яскравим, реалістичним зображенням певних настроїв суспільства, які іноді набувають гротескний характер (наприклад, «Гречка, мартіні – ми на карантині»). Елементи новаторства у масовій культурі є незначними, оскільки її творці переважно продукують спрощені, адаптовані для масової свідомості верифіковані здобутки високої культури. Але це й сприяє універсалізації тих цінностей, які короткочасно висувуються людьми.

Якщо розглянути визначення універсалізації цінностей культури, то можна визначити такі особливості як: зіставлення (порівняння) культур; врахування складних відносин між універсальністю і ідіокультурністю; знання «зовнішнього» і «внутрішнього» аспектів культури; усвідомлення того, що відсоток універсального і специфічного в різних субкультурах однієї культури в принципі не може бути тотожним; розуміння співвідношення універсальних та ідіокультурних закономірностей, які проявляються в різних умовах спілкування; усвідомлення того, що існує культурна цілісність і культурна континуальність на кожному з етапів побутування національної культури, тобто як у синхронному аспекті розгляду культури, так і в діахронії в аналізі національної культури як певного єдиного своєрідно влаштованого комплексу; визнання наявності культурних констант, притаманних кожній культурі як цілісній системі поліманітних систем тощо [6; 23]. Якщо розглянемо все це на прикладі естрадної музики, то отримаємо певну колаборацію з зазначеними особливостями. Наприклад, зіставлення й порівняння, наступність відносно течій, які проявляються на Заході. Виконавці вокальних естрадних пісень стоять на позиціях наближеності до людей, в своїх піснях вони формують певний настрій, дух часового існування, втілений у тому чи іншому творі. Й тут основоположним стає саме поверхневий підхід, до цінностей культури. В естрадній музиці, так само як й в іміджі вокальних виконавців сублімуються та універсалізуються короткочасні тенденції, але щоб бути конкурентоспроможними і знаходити споживача, вони повинні гостро реагувати на ті події, які є цінними в той чи інший час. Навіть якщо ці цінності є умовними та швидкоплинними. Неможна не погодитися з тим фактом, що сьогодні на естраді є значна кількість виконавців, які вже складають елітний прошарок естрадної музики, що вже виходить із простору «кохання-зітхання», а стає музикою «для дорослих». Більше того, частина пісень набуває значення зразкового сценічного втілення – звукового, образного, вокального [3].

Відомим є факт, що у сучасному суспільстві відбувається динаміка масової культури, як предмета споживання, яка долає лише елемент розважання й дозволяє спростувати в деякій мірі твердження Ф. Ніцше, що в «музиці немає явного осмислення знайденої істини». Водночас масова музика втілює іншу його думку щодо можливостей музики втілювати істину специфічного виду. [5; 243].

Маючи універсальні для певного часу цінності, естрадна музика, через вербальну складову, доступну до розуміння в побуті, оминаючи потребу глибокого осмислення текстів, дозволяє свідомості спрощувати існуючу ситуацію до примітивної, що певним чином дозволяє розвантажити підсвідомість та емоційний стан. Якщо розглянути естрадно-вокальну музику, то в ній можна визначити такі ознаки, що є традиційними для людської свідомості на конкретному історичному зрізі: універсально-прецедентні – відомі будь-якому індивіду; соціумно-прецедентні – відомі пересічному представнику відповідної культури; національно-прецедентні – відомі представнику відповідної національної ментальності [8].

Тобто втілюючи наявні культурні константи свого часу, закономірності розвитку соціальної системи, системи моральних критеріїв та національні погляди, естрадна музика вступає в інтерактивну реальність між індивідом та суспільством, й створює простий вимір, де людина бачить не високодуховні цінності, а універсальну, спрощену, але необхідну для щоденного функціонування індивідуума, модель існування. Таке існування естрадної музики дозволяє звернутися до визначення інтеракціональної складової культурно-історичного континуума, яку виокремлюють поряд з матеріальною і духовною.

Інтеракціональна складова культури почасти вважається навіть більш важливою, порівняно з іншими, оскільки саме в результаті спільної діяльності (інтеракції) представників певної культури формуються духовні й матеріальні цінності, з метою створення яких, власне, і відбувається їхня колективна взаємодія. Дійсно, культура – це «емерджентна якість індивідів і груп, які взаємодіють зі своїм природним і людським оточенням» [6 ; 19].

Із цього походить, що естрадна пісня йде орієнтиром для визначення культурної специфіки, яка проявляється в тому, як організовується дискурс вподобань людей. Саме тому один і той же музичний твір, у двох різних культурних відрізках часу, сприймається по-різному або трансформується в контексті умов своєї реалізації. Отже, саме естрадне виконавство можна трактувати як рефлексію на існуючі ціннісні складові культурної системи, яка вибирає в себе поєднання історичного факту, діяльності та настрою соціуму, його відношення та пошуку морально-духовної ідентифікації себе як особистості з суспільством.

Творчість індивіда, вокально-естрадного виконавця в таких умовах так чи так є насиченою духом історизму та здійснює загальнолюдський «зв'язок часів». У такому контексті музичний твір стає парадигмою чуття, де існуючий дух музики несе в собі не дискурсивний потенціал рефлексійної реакції, а несвідомий емоційний вираз внутрішньої сутності світу, волюватої квінтесенції життя який пропагує наступний настрій епохи.

Висновок. Таким чином можна припускати думку, що естрадна пісня, є ціннісною складовою, іманентно притаманною й зрозумілою певній культурі, при цьому вона є системою різноманітних за складністю і наповненням форм комунікації представників різних культур, які поводяться та оцінюють один одного відповідно до сформованих у певному культурно-ментальному середовищі диспозицій, цінностей. На індивідуально-психологічному рівні естрадно-вокальне мистецтво формує когнітивно-ціннісне підґрунтя атитюдів людини, які поряд з потребами та загально-змістовними суспільними компонентами впливають на особливості її поведінки та діяльності. Також необхідно зазначити наявність інтеракціональних складових культури в естрадному мистецтві, що дозволяє по-іншому поглянути на культурні явища, зрозуміти, та спровокувати їх майбутні трансформації під впливом інших культурно-ментальних цінностей. Відтак, у визначенні концепту естрадно-вокального виконавства, найбільшу увагу привертає той факт, що воно саме розуміється як, з одного боку, культурна універсальність, а з іншого – як специфічна культурно-ментальна цінність.

Список використаної літератури

1. Горбачик А. П. Україна в європейському соціальному дослідженні: досвід роботи в трьох хвилях. *Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна*. № 881, 2009. С. 83-88.
2. Гришаева Л. И., Цурикова Л.В. Теория межкультурной коммуникации. Москва : Академия, 2007. 336 с.
3. Каблова Т. Б. Етос музики в українській культурі кінця XX – початку XXI ст. *Міжнар. вісник: культурологія, філологія, музикознавство*. Київ : ІДЕЯ-ПРИНТ. Вип. II (11), 2018. С. 117-121.
4. Коннертон П. Як суспільства пам'ятають. Київ : Ніка-Центр, 2004. 184 с.
5. Baugh H. Nietzsche and his music. *Musical Quarterly*. London, 1926. № 12. Apr. P. 238-247.
6. Nanda S., Richard L. *Cultural Anthropology*. Belmont :Wadsworth Publishing Comp., 2010. 426 p.
7. Parsons T., Shils E. *Toward a general theory of action : Theoretical Foundations for the Social Sciences* (Social Science Classics Series). Harvard University Press, 2001. 506 p.
8. Pylypenko A. Regional Map of Mentality after G. Hofstede: Lessons From Ukraine. *Journal of US-China Public Administration*. 2012. Volume 9. Number 2 (February). P. 195–204.

References

1. Gorbachik A. (2009) Ukraina yevropeyskomu sotsial'nomu issledovaniyu: issledovaniye robotov v tr'okh khvilyakh. *Visnik Kharkivs'kogo natsional'nogo universitetu imeni V.N. Karazina*. № 881, 2009. S. 83-88. (In Ukrainian).
2. Grishayeva L.I., (2007) Tsurikova L.V. Teoriya mezhkul'turnoy kommunikatsii. Moskva: Akademiya, 2007. 336 s. (in Russian).
3. Kablova T.B. (2018) Yetos muziki v ukrains'kii kul'turi kintsya XX pochatku XXI st. *Mizhnarodniy visnik: kul'turologiya, filologiya, muzikoznavstvo*. Kyiv : IDEYA-PRINT. Vip. II (11), 2018. S. 117-121 (In Ukrainian).
4. Konnernton P. (2004) Yak suspil'stva pam'yatayut'. Kuiv: Nika-Tsentr. 184 s. (In Ukrainian)
5. Baugh H. (2006) Nietzsche and his music. *Musical Quarterly*. London, № 12. Apr. P. 238-247 (in English).
5. Baugh H. Nietzsche and his music. *Musical Quarterly*. London, 1926. № 12. Apr. P. 238-247.
6. Nanda S., Richard L. (2010) *Cultural Anthropology*. Belmont :Wadsworth Publishing Comp., 426 p. (in English).
7. Parsons T., Shils E. (2001) *Toward a general theory of action : Theoretical Foundations for the Social Sciences* (Social Science Classics Series). Harvard University Press, 506 p. (in English).
8. Pylypenko A. (2012) Regional Map of Mentality after G. Hofstede: Lessons From Ukraine. *Journal of US-China Public Administration*. Volume 9. Number 2 (February). P. 195–204 (in English).

ЭСТРАДНОЕ ВОКАЛЬНОЕ ИСКУССТВО В ДИСКУРСЕ УНИВЕРСАЛЬНЫХ КУЛЬТУРНЫХ ЦЕННОСТЕЙ

Романуцкий Виктор – кандидат культурологи, доцент кафедры оперной подготовки и музыкальной режиссуры,

Национальная музыкальная академия Украины им. П.И. Чайковского, г. Киев

Каблова Татьяна – кандидат искусствоведения, доцент,

доцент кафедры музыкально-теоретических дисциплин,

Киевская муниципальная академия эстрадного и циркового искусства, г. Киев

Предложено рассмотрение эстрадно-вокального искусства, как выражения ценностей культуры определенного временного пространства через универсализацию ее образов. Рассмотрены условия определения массовой культуры в контексте ее существования как зеркала эпохи и выявлены подходы к пониманию соотношения универсальных и

идиокультурних закономірностей, которые проявляются в различных условиях общения межкультурных коммуникаций, что трактовано как основу для определения ценностей в конкретном культурно-историческом периоде.

Вияснено, що естрадно-вокальна музика втілює основні тенденції культури і існує як інтеракційна її складова, яка забезпечує універсальність основних цінностей культури.

Ключевые слова: універсальність, естрадно-вокальне виконання, цінності культури.

VARIETY VOCAL ART IN THE DISCOURSE OF UNIVERSAL CULTURAL VALUES

Romanutsky Victor – PhD in Cultural Studies, associate professor of the department of opera training and music directing, Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music, Kyiv

Kablova Tetiana – PhD in Arts, associate professor, Associate Professor of the Department of Music Theoretical Disciplines
Kyiv Municipal Academy of Performing and Circus Arts,
Kyiv

The article offers a consideration of pop and vocal art as an expression of the cultural values of a certain time space through the universalization of its images. The conditions of defining mass culture in the context of its existence as a mirror of the era are considered and approaches to understanding the relationship between universal and idiocultural laws, which are manifested in different conditions of intercultural communication, are interpreted as a basis for determining values in a particular cultural and historical period. It was found that pop and vocal music embodies the main trends of culture and exists as an interactive component that provides universalization of the basic values of culture.

Key words: universalization, pop-vocal performance, values of culture.

UDC 78.01:781.7

VARIETY VOCAL ART IN THE DISCOURSE OF UNIVERSAL CULTURAL VALUES

Romanutsky Victor – PhD in Cultural Studies, associate professor of the department of opera training and music directing, Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music, Kyiv

Kablova Tetiana – PhD in Arts, associate professor, Associate Professor of the Department of Music Theoretical Disciplines
Kyiv Municipal Academy of Performing and Circus Arts,
Kyiv

The purpose of this work is to consider the concept of universalization in the context of cultural values, substantiation of such a phenomenon as a necessary condition for the existence of culture in globalization, as well as studying the phenomena of mass culture, including pop vocal performance.

Research methodology. A significant number of sources were analyzed, which allowed to identify the main issues that need to be studied, namely the study of pop art from the standpoint of universalization of cultural values. The methodology of the study is to apply comparative, historical and logical methods. This methodological approach allows us to reveal and analyze certain views about Ukrainian popular music of the XX-XXI centuries and its cultural code as an values of culture.

Results. It is established that the cultural vector of vocal and pop performance extends to anthropological direction in the context of the historical and cultural meaning of the existence of a society, which in turn is the carrier as a collective unconscious in the process of perception of a work of art.

This allows us to study pop-vocal performance as the embodiment of values and as a tendency to define pop art as a socio-cultural phenomenon in the historical continuum. Proximity to human life, as well as compliance with the interactive existence of intercultural communication allows us to assert the pop-vocal performance as a carrier of cultural values in their universal meaning.

Novelty. This paper attempts to identify the relationship between social and historical factors that make up the value layer of culture and the formation of pop music as a phenomenon that can universalize the values of culture. It can be argued that today pop vocal music reflects the main characteristics of the era and creates universal images that are inherent in the cultural values of society.

Practical meaning. The materials of the article can be used in the study of pop music in the context of the historical development of culture.

Key words: universalization, pop-vocal performance, values of culture.

Надійшла до редакції 1.02.2021 р.